

KUIDAS KÄITUDA KIRIKUS? Väike juhtnõör.

Juba kirikut eemalt nähes võib end ristimärgiga õnnistada ja Jumalat palvega tänada, öeldes näiteks: *“Me kummardame Sind, pühim Issand Jeesus Kristus, siin ja kõigis Sinu kirikutes kogu maailmas, ja täname Sind, et Sa oled oma püha risti läbi maailma lunastanud. Aamen.”*

Ristimärki tehakse läänekiriku tava kohaselt järgmiselt: avatud peopesaga puudutatakse järjestikku laupa, rinda, vasakut ja paremat õla, öeldes samal ajal: *“Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen”*

Ristimärgiga võib alustada või lõpetada iga palvet. Kindlasti tehakse seda kirikusse sisenedes ja sealt väljudes, jumalateenistuse alguses, pattude andeksandmist vastu võttes, usutunnistuse lõppedes, armulauast osa saades ja lõpuõnnistuse ajal. Tegelikult võib iga kord, kui vaimulik koguduse poole pöördudes ristimärgi teeb, oma osadust tema ja terve kogudusega väljendada ka iseennast ristimärgiga õnnistades. Ristimärk on sõnatu palve ja nähtav usutunnistus.

Paljudes kirikutes asub ukse kõrval anum pühitsetud veega – enne ristimärgi tegemist võib inimene oma sõrmeotsad sellesse kasta, et end õnnistades ka ristimist meenutada ja Jumalat selle eest tänada.

Nagu öeldud, on kirikusse sisenedes kombeks teha ristimärk – kas seistes või põlvitades, näoga altari poole. Lisada võib väikese palve, näiteks: *“Issand, me palume Sind, võta meilt meie ülekohus, et me oleksime kõlvulised puhta südamega Sinu kõige pühama juurde astuma. Kristuse, meie Issanda läbi. Aamen.”*

Altar on kiriku ja jumalateenistuse keskpunkt – isegi kui ta ei asu kiriku keskel. Altar on laud, millel pühitseme armulauasakramenti ja mis tähistab Jumala ligiolu – see on justkui Tema aujärg siin maa peal. Sellepärast on vana tava altarist möödudes alati hetkeks seisatada ja kergelt kummardada või põlvitada.

Läänekiriku tavade hulgas on kaks põlvitamisviisi: lühikese palve tarvis paremale põlvele ja pikema puhul mõlemale.

Käed pannakse palvetades risti või lihtsalt rinnakõrgusel kokku – see on iidne ja kõigile inimestele loomuomane palumisliigutus. Vaimulik palvetab vahel ka avatud ja ülestõstetud kätega – nõnda väljendatakse suurt austust Jumalale ja seda, et vaimulik esindab oma palves mitte ainult iseennast, vaid tervet kogudust.

Enne kirikupinki istumist tasub võtta lauluraamat või -leht, samuti paljudes kirikutes eraldi lehe või raamatukesena esitatud jumalateenistuse kord.

Pinki jõudes võib jääda kohe istuma või samuti hetkeks põlvitada, öeldes vaikselt näiteks: *“Võta vastu, Issand, kogu mu vabadus, kogu mu mälu, mõistus ja tahtmine. Kõik, mis iganes olen, mida oman, oled Sina mulle kinkinud. Ma annan selle Sulle tagasi ja usaldan end täielikult Sinu tahte meelevalda. Kui Sa vaid annad mulle armastuse Sinu vastu ja oma armu, siis olen piisavalt rikas ega igatse midagi enam. Aamen”*

Kui inimene ei tunne väga hästi kirikutavasid, on soovitatav seada end istuma kuhugi tahapoole, et oleks võimalik jälgida, mida teevad eesistujad.

Jumalateenistus algab tavaliselt kellahelinaga, mis juhul, kui ei järgne alguslaulu, on ühtlasi märguanne tõusmiseks.

Kellahelinale võib järgneda laul – jumalateenistusel lauldavate laulude numbrid on tavaliselt üles seatud seintel asuvatele numbritahvlitele.

Pärast alguslaulu tõustakse ja osaletakse jumalateenistusel vastavalt ettenähtud korrale.

Seistakse jumalateenistusel vähemalt algusosa, patutunnistuse, kiituslaulu, palve, evangeeliumilugemise, armulaua pühitsemise ja lõpuõnnistuse ajal. Vastavalt kohalikule tavale võidakse näiteks patutunnistuse, palve ja armulaua pühitsemise ajal ka põlvitada.

Vahel kutsutakse inimesi enne patutunnistust ja armulaualiturgiat altari ette – sinna peaksid minema vaid need, kellel on tõsine soov oma patte tunnistada ning armulaual osaleda. Armulaua-andidest tohib osa saada vaid see, kes on ristitud ja Kiriku liige ning kelle hingel ei ole kahetsemata raskeid patte. Siiski võib inimene, kes nendele tingimustele ei vasta, vaimuliku kutse peale altari ette astuda ning paremat kätt vasakule õlale asetades märku anda, et ta ei saa osaleda armulaual, vaid soovib vaimuliku õnnistust. Samal kombel õnnistab vaimulik ka lapsi, kes koos oma vanematega altari ette tulevad.

Jumalateenistus lõpeb tavaliselt laulu ja kellehelinaga. Lõpulaulu lauldakse paljudes kohtades püsti seistes.

Lõpulaulule võivad eelneeda või järgneda mitmesugused teadaanded. Pärast neid või nende puudumisel kohe peale lõpulaulu võib põlvitades või seistes lugeda vaikse tänupalve, näiteks: *“Ma hüüan Sinu poole, heldeim Issand Jeesus, et Su kannatused oleksid mulle jõuks, mis mind kinnitab, toetab ja kaitseb. Olgu Su haavad mulle söögiks ja joogiks, mis mind toidavad ja rõõmustavad; Sinu vere piserdamine pesku maha kõik mu patud; Sinu surm olgu mulle kadumatuks eluks; Sinu rist toogu mulle igavene au. Sinus olgu minu kosutus, õnn, tervis ja südamerõõm, kes Sa elad ja valitsed igavesest ajast igavesti. Aamen.”*

Seejärel võib tõusta, vaikselt kirikuukse juurde minna, lauluraamatu tagasi panna, end seistes või korraks põlvitades ristimärgiga õnnistada ja kirikust väljuda.

Tihti peale küll ei lahkuta kirikust kohe jumalateenistuse lõppedes, kuna sellele võib järgneda väike koosviibimine või lihtsalt aeg vaikseks palvuseks – lahkudes tuleb aga ikkagi toimida nii, nagu ülal kirjeldatud.

Viimane palve enne kirikust väljumist võib olla näiteks: *“Issand õnnistagu meid, hoidku meid kõigest kurjast ja juhatagu meid igavesse ellu. Aamen.*